

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Asiakasmaksujärjestelmästä tai maksujen keräämisestä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia ei ole huomioitu arvioitaessa lakiehdotuksen euromääräisiä vaikutuksia maksutuottoihin. Yksittäisen maksun keräämisestä aiheutuvan hallinnollisen kustannuksen suuruudesta on esitetty hyvin eri suuruisia arvioita, eikä asiasta ole luotettavaa selvitystä tai tutkimusta.

Sairaanhoitopiirin (PSHP) asiakasmaksutoiminnon kokonaiskustannukset ovat noin 800t€ -1M€. Asiakasmaksutuloja on vuositasolla noin 34M€.

2 b § Päättös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Esityksen mukainen oikaisuvaatimusohjeen lisääminen mukaan laskuun erillisellä liitteellä saattaa lisätä tulostettavan paperin määrää. Samaan aikaan myös viranomaistoiminnassa siirrytään sähköiseen ympäristöön. Tämän vuoksi pidämme riittävänä, että laskusta löytyy linkki/ohje, josta oikaisuvaatimusohjeet löytyvät taikka oikaisuvaatimusohje lisätään laskulle.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Peruuttamattomien aikojen sakkomaksujen käytäntöjen selkiinnyttäminen laissa on tärkeää. Sakkomaksut koetaan toiminnanohjauksen kannalta hyvänä toimintatapana. Säännösten epäselvyys on ollut ongelma tällä hetkellä. Sairaanhoitopiirien välillä tuntuu olevan käytännöissä nyt eroja.

5 § Maksuttomat terveysterveyst / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Esityksen mukaan poliklinikan antamasta tutkimuksesta ja hoidosta ei enää perittäisi maksuja alaikäisiltä asiakkailta.

Tämän kohdan kokonaisvaikutus tulisi olemaan sairaanhoitopiirissä (PSHP) 800 t€ - 900 t€

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Esityksen mukaan maksukattoa laajennettaisiin suun terveydenhuollosta, terapiasta, tilapäisestä kotisairaanhoidosta ja tilapäisestä kotisairaalahoidosta sekä tietyistä etäpalveluista perittäviin asiakasmaksuihin.

Esitys vaikuttaa sairaanhoitopiiriin (PSHP) asiakasmaksukertymään siten, että maksukatto täytyy aiemmin ja asiakasmaksukertymät pienenevät. Euromääräistä arviota on vaikea tehdä.

Lisäksi asiakasmaksutoiminnossa maksukattoselvityksessä nämä pitää osata jatkossa ottaa huomioon ja sillä voi olla työn tekemistä lisäävä vaikutus. Näkemyksemme mukaan on kuitenkin hyvä, että maksukaton seurantavelvollisuus säilyisi asiakkaalla itsellään.

7 b § *Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär*

Ei lausuttavaa

7 c § *Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

Ei lausuttavaa

10 b § *Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård*

Ei lausuttavaa

10 c § *Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

Ei lausuttavaa

10 d § *Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård*

Ei lausuttavaa

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei lausuttavaa

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei lausuttavaa

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei lausuttavaa

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

Ei lausuttavaa

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

Ei lausuttavaa

10 j § *Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift*

Ei lausuttavaa

10 k § *Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften*

Ei lausuttavaa

11 § *Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift*

Esityksessä korostetaan asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan. Asiaan liittyy kuitenkin sairaanhoitopiirissä (kuntayhtymä) merkittäviä haasteita ja ongelmia.

Lähtökohtaisesti sairaanhoitopiirillä (kuntayhtymä) ei ole tietoa asiakkaan toimeentulosta taikka hänen saamistaan etuuksista eikä ole myöskään pääsyä tällaisiin tietoihin.

Asiakkaat voivat hakea samanaikaisesti maksuvapautusta sairaanhoitopiiriltä ja toimeentulotukea Kelalta. Sairaanhoitopiirillä ei ole tietoja asiakkaan toimeentulotukihakemuksesta. On mahdollista, että asiakas hakee maksuvapautusta sairaanhoidon laskuista ja liittää saman asiakasmaksulaskun toimeentulotukihakemukseen. Tämä voi aiheuttaa päällekkäistä työtä useassa viranomaisessa ja myös mahdollistaa väärinkäyttötilanteita.

Lain säännösten tulisi olla sellaisia, että niitä on mahdollista kontrolloida. Asiakkaan toimeentulon edellytysten vaarantuminen pitäisi pystyä arvioimaan terveydenhuollossa, jossa sitä varten ei ole resurssia eikä tietojärjestelmiä. Esimerkiksi tietoja vapautusperusteissa mainituista yksinasumisesta tai työllisyystilanteesta sairaanhoitopiirin on vaikea saada. Sairaanhoitopiirin näkökulmasta ei

välttämättä ole edes perusteita käsitellä tietoja asiakkaan toimeentulosta. Niiden pitäisi näkemyksemme mukaan olla sosiaalietuuksien ja -palveluiden asioita.

Tällä hetkellä terveydenhuollon asiakasmaksut yksiselitteisesti hyväksytään Kelan etuusohjeiden mukaan toimeentulotuen laskelmissa. Terveydenhuollon asiakasmaksut huomioidaan myös Kelan hoitotukien ja vammaistukien erityiskustannuksina. Lisäksi ne huomioidaan terveydenhuollon maksukatossa. Sosiaaliturvan kokonaisuus on kompleksinen, maksujen poistamisella saattaa olla asiakkaalle jopa haittaa sosiaaliturvan kokonaisuuden näkökulmasta.

Käytännössä asiakas joutuu toimittamaan samoja tietoja taloudellisesta tilanteestaan samanaikaisesti terveydenhuoltoon asiakasmaksun poistoa varten ja Kelaan toimeentulotukea varten. Näiden käsittely on sidoksissa toisiinsa, eli tieto siitä poistetaanko maksu vai ei, vaikuttaa toimeentulotuen myöntämiseen.

Lain perusteluissa mainittu asiakasmaksun poistaminen jo ennen maksun asettamista vähentäisi asiakkaan ja eri toimijoiden työtaakkaa, mutta edellyttäisi ”toimeentulon edellytysten vaarantumisen” määrittelyä etukäteen ja asiakkaan kanssa terveydenhuollon käynnin tai hoidon yhteydessä. Tällaiseen ei ole terveydenhuollossa tällä hetkellä varattu resurssia. Eesityksen mukaiset nykyistä suuremmat asiakasmaksuvapautusten määrät aiheuttaisivat sairaanhoitopiirille runsaasti lisää työtä ja lisäresursoinnin tarvetta. Emme näe tällaista resurssointia terveydenhuollon palveluihin järkevänä emmekä sen ydintehtäväävään kuuluvana.

Harkinnanvarainen, asiakkaan itsensä toimittamiin tietoihin perustuva maksujen alennus tai maksuvapautus voivat asettaa palvelujen käyttäjät myös keskenään eriarvoiseen asemaan.

Esitämme harkittavaksi, että harkinnanvaraisia maksujen alennuspäätöksiä ei terveydenhuollossa (sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä) tehtäisi, vaan asiakas ohjattaisiin niiltä osin sosiaalietuuksien ja -palveluiden piiriin.

Asiaan liittyy myös kunnan/kuntayhtymän taloudellinen vastuu. Tilanteessa, jossa kotikunta myöntää asiakkaalle maksuvapautuksen, kotikunta on se vastuutaho, jolta tuloja jää saamatta. Kun sairaanhoitopiiri (kuntayhtymä) myöntää maksuvapautuksen, tulonmenetys tulee kaikille jäsenkunnille.

Maksuvapautuksella voi olla asiakkaan kannalta haitallisia seurauksia maksukertymän ja maksukaton kannalta. Jos maksuvapautuksia myönnetään entistä enemmän (ensisijaisesti suhteessa toimeentulotukeen), niin asiakkaan maksukertymä pienenee ja maksukatto täyttyy hitaammin. Tällöin asiakas voi joutua maksamaan maksukaton alle jääviä maksuja muualle ja kokonaisuudessa

yhtä paljon. Tähän liittyy myös teknisiä haasteita ja työn lisääntymistä, kun eri palveluissa kertyneitä maksukertymiä ja vapaakortteja joudutaan ottamaan huomioon ja oikaisemaan.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

Ei lausuttavaa

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

Ei lausuttavaa

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

Ei lausuttavaa

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

Ei lausuttavaa

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Ranta Elina
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri - Hallintojohtaja Vuokko Ylinen